

NR 11
DETSEMBER
2019

Lääne-Nigula valla ajaleht

Rahulikku advendiaega ja häid Jõule!

Raamatus "10 mõtet ajast", küsib autor Bodil Jönsson palju küsimusi aja kohta ning küsib ka seda, et "milline on sinu suhe ajaga?" Kõigil on ööpäevas ajaressurssi ühepalju. On selge, et mõnele on antud eluaega rohkem, teisele vähem. See tähendab, et meie suhe aega võib mõjutada meie eluaega. Halvad harjumused, hoolimatus oma tervise või toitumise suhtes, liigne muretsimine, liigsed tööpinged ja palju muud võivad meie aega lühendada.

Advent ja jõulud on seotud ajaloolise sündmuse, Jumala Poja sünniga, mis on tähenduslik kogu inimkonnale. Jeesuse sünni pühad toovad esile pere ja inimelu väärtuse. See aeg on olnud meile aastaid Jõulutunni ja heategude aeg. Pühadeks võtame aega, et tulla koju, saada kokku, olla koos ja meenutada igavikku lahkunud pereliikmeid. Selles ajas on midagi sõnuseletamatut just nagu on sõnuseletamatu Jumala headus meie suhtes. Kuigi meil on aega päevas ühepalju, siis sageli tundub, et seda pole piisavalt. Jõulupühad aitavad meid, kes alati kiirustame – võtame

aega ja teeme seda, mida argipäevas ei jõua. Tulemuseks on ilusad hetked ja südamlilikud mälestused.

"Miks on meil kombeks uskuda, et elame alalises ajapuuduses? Tegelikult laseme ju kellal oma elu üle otsustada. See, mida vajame, ei sõltu aga kellast. Tähtis on hoopis meie sisemine, isiklikult kogetav aeg." Bodil Jönsson. Sisemine ja isiklikult kogetav aeg on leitav läbi väärtushinnangute. Advent ja jõulud on paljude meie jaoks see väärtushinnangute põhine aeg. Tore on kui jõulupühade väärtuse oskame kaasa võtta enda ja aja suhtesse ka siis, kui pühad jälle peetud. Täna teid koostöö ja panuse eest kohaliku koguduse töösse. Olete alati oodatud ja teretunud meie valla kirikutesse.

Rahulikku advendi ja jõuluaega!

Leevi Reinaru

EELK Lääne-Nigula ja Noarootsi koguduste õpetaja
EELK Misjonikeskuse juhataja

TULE VALLA ELANIKUKS!

Kodukandis on palju ära teha. Lääne-Nigula vald soovib omavallakatele pakkuda head elu – aukudeta sirgeid teid, avatud ja inspireerivat lasteaia ja koolikeskkonda, toetada neid, kel elus hetkel nii hästi ei lähe, teha uuenduskuur valla välisele vaatele...

Anna meile võimalus ☺

Teha seda on päris lihtne – kirjuta end ametlikult Lääne-Nigula elanikuks. Kui Sa tood oma maksud valla rahakotti ja astud ise mõnikord vallamajast läbi, et meiega arutada, et kus lappida ja mida veel arendada, usu – me võiks teha koos laheda asju.

ELUKOHATEATE SAAB TÄITA

- vallamajas Haapsalu mnt 6, Taeblas
 - elukohajärgses osavallavalitsuses või teeninduskeskuses
 - E-teenuste vahendusel interneti-aadressil www.eesti.ee
- Kui Teil on küsimusi, palun julgesti ühendust võtta telefonil 47 20 300 või e-posti aadressil mikk.lohmus@laanenigula.ee

31. detsembriks Lääne-Nigula valla elanikuks registreerunute vahel loositakse välja iPad ja 8 muud auhinda. Eraldi tunnustatakse ühte valda registreerunud perekonda (vähemalt 3 inimest sh vähemalt üks alaealine laps). Loosis osalevad kõik need, kes registreerivad ennast valla elanikuks 2019. aastal ja on seisuga 02.01.2020 endiselt valla elanike registris.

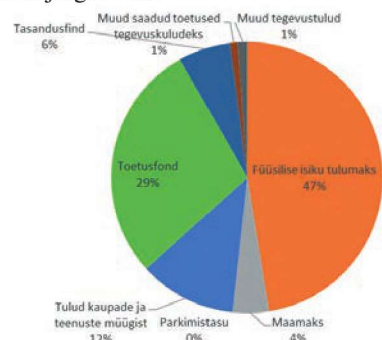
Mida toob 2020. aasta eelarve?

Mikk Lõhmus, vallavanem

Kohe on algamas uus aasta ning vallavalitsus on esitanud volikogule arutamiseks ja vastu võtmiseks Lääne-Nigula valla 2020. aasta eelarveprojekti. Eelarve läheb 19. detsembril volikogu esimesele lugemisele.

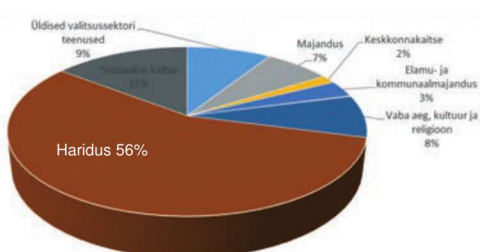
Kust kohast tuleb vallaharja?

Lääne-Nigula valla eelarve tulud kokku on 12,205 miljonit eurot. Valdkonniti jagunevad tulud alljärgnevalt:

Kuhu kulub raha?

Lääne-Nigula valla tegevuskulud 2020. aastal on 11,891 miljonit eurot.

Suurem osa eelarve tegevuskuludest on suunatud haridusvaldkonda ehk lasteaedadele, koolidele, huviharidusele, õpilastranspordile – kokku 56%

põhitegevuse tuludest. Lääne-Nigula vallas on 8 kooli, nendest 2 kooli-lasteaeda ning 6 lasteaeda. Kokku õpib meie koolides 719 last (2019 eelarve koostamise ajal 698 õpilast) ning lasteaedades 336 last (2019 eelarve koostamise ajal 301 last). Suurima kulude kasvu toob õpetajate ja lasteaiaõpetajate palgatõus ja kasvavad kulud huviharidusele. Vallakodanikele jäävad alles kõik soodustused ja toetused. Alates 2018. aastast on lasteaia laste toitlustamine tasuta, see soodustus jätkub ka järgneval aastal. Arvestatava osa eelarvest moodustab ka sotsiaalvaldkond, millesse panustavad kaks hooldekodu kokku ca 80 hooldust vajava kliendiga, aga samuti ka erinevad muud toetused ja teenused. Hooldus-teenuste kulud kasvavad iga-aastaselt. Valitsemise kulud moodustavad kogu eelarvest kokku 9 %, siia on arvestatud nii volikogu, vallavalitsuse kulud, aga ka erinevad liikmemaksud ja reservfond. Majanduskulud hõlmavad ettevõtlustoetust, teede korrahoidu, sadamate haldust, ühistransporti, planeerimist aga näiteks ka turismiprojekti ja toetusi Osmussaarele. 2020. aastal suurenevad teehoiu- ja heakorraldus – põhjuseks nii kasvanud teenuse hinnad kui vajadus hooldustaset kasvatada.

Kultuuri- ja spordi valdkonnas tuleb ära nimetada, et hakkavad kehtima uued kodanikuühiskonna ja spordi toetamise reeglid ning laienevad nii külaseltside kui spordiklubide võimalused. Mõned märksõnad 2020.eelarves:

- Kasvavad õpetajate ja lasteaiaõpetajate ning assistentide palgad;
- Tõuseb alampalk;
- Jätkatakse panustamist lasteaedade ja koolide tugiteenustesse (psühholoogid, eripedagoogid, sotsiaalpedagoogid jm);
- Kasvavad teehoiukulud, samuti kulud IT valdkonnas, huvihariduses ja sotsiaalhoolekandes.

Suuremad investeeringud 2020

Investeeringud on kavas 3,3 miljoni euro eest. 2019. aasta üheks märksõnaks oli suurinvesteeringuna Taebla Kool ja mõned tegevused seal jätkuvad ka 2020. aastal. 2020. aasta märksõnadeks on Oru Kooli aula, Kullamaa Keskkool, Österby sadam, Palivere välisvalgustus, Rõude veevärk ning ikka ja jätkuvalt kohalikud teed.

Antud summadele lisanduvad mõnekümnetuhande euro piiridesse jäävad väiksemad investeeringud asutustes, hooldekodudes, munitsipaalorterites, tänavavalgustuses jm. Samuti osaletakse mitmes turismialases rahvusvahelises projektis, nagu näiteks Rannikuala matkatee, militaarturism jne.

2020. jätkuvad hajaasustuse programm ning mittetulundusühingute investeeringutoetuste programm – näiteks viimastest toetati 2019. aastal Saueaugu Teatritalu, Seljaküla suitsusauna ehitust, Palivere Pritsukuuri, Rõude külamaja, Risti käsitöömaja jt.

Kaasav eelarve jätkub 2020

Täna eelarveprojekt näeb kaasava eelarvehenditeks ette 40 000 eurot. Tänavune kogemus annab alust loota, et 2020. aastal tulevad samad head ideed ning sama aktiivne osalus. Hakake juba mõtlema!

Eelarve eelnõu ja seletuskirjaga on võimalik kõigil tutvuda Lääne-Nigula valla kodulehel aadressil <https://www.laanenigula.ee/>

Oru kooli aula	1 175 000
Kohalikud teed	410 000
Palivere välisvalgustus	410 000
Österby sadam	300 000
Kullamaa Keskkool	252 000
Rõude veevärk	75 000
Noarootsi lasteaed ja kool	56 000
Palivere turismi ja tervisespordikeskus	40 000
Nõva veevärk	30 000

Novembrikuu volikogu vaidlused ja otsused

Neeme Suur
Lääne-Nigula vallavolikogu esimees

Novembri kuu volikogu toimus Linnamäe, LASI majas. Seekord kujunes mõne päevakorrapunkti menetlemine päris emotsionaalseks. Päevakorra alguses oli tavapärane vallavanema info edastamine. Vallavanem rääkis, et tegemisel on valla järgmise aasta eelarve projekt, valmimisel on ÜVK kava ning edasi liigub ka valla uue üldplaneeringu koostamine. Jutuks tuli Ramsi poolsaare ligipääsu kohtuvaidluse käik. Vallavanem informeeris volikogu ka sellest, et spordivaldkonnas on toimunud ümarlaud, et Taebla kooli ehitus on graafikus ja et Nõva sadama arendamiseks valmistatakse ette taotlust KalaLeaderisse.

Samuti oli juttu detsembris võetavast laenust ja hooldekodudele tegevuslubade taotlemisest. Peale vallavanema infot asuti otsustamist vajavate punktide juurde. **Kõigepealt kinnitas volikogu valla rahvastikutaaste tegevuskava.** Lääne-Nigula vald on nüüd üks väheseid omavalitsusi Eestis, kellel selline dokument olemas on. Tegevuskava koon-dab endas need tegevused, mis aitaksid kaasa uute kodanike sündimisele, elukohtade ja töökohtade tekkimisele, aga samas ka tegevused sarnslike eluviiside edendamiseks, heakorra parendamiseks ja väärika vananemise toetamiseks. Rahvastikutaaste tegevuskava ei ole asi omaette, see viiakse ellu valla arengukava ja eelarvestrateegia raames.

Kolmanda päevakorrapunktina **kinnitas volikogu lasteaiatase määruse.** Selle kohaselt viiakse lasteaiatase kõikides lasteaiades sarnasele tasemele, ainult et Noarootsis, Kullamaal ja Martnas toimuks kohamaksumuse tõus mitte ühekorraga, vaid sammhaaval. Sellise ettepanekuga tuli välja Noarootsi osavallakogu ja vallavalitsuse eelnõu toetas Noarootsi positsiooni. Kullamaa osavallakogu tuli

aga välja alternatiivse ettepanekuga, mille kohaselt oleks toimunud kohatasude tõus kõigile ühekorraga, koos ülempiiri mõningase langetamisega. Arutelu oli tuline ja toimusid hääletamised. Lõpuks sai vastu võetud eelnõu tema esialgsel kujul, üleminekud ühtsele kohatasule ja sellega ka kohatasude tõusud toimuvad sammhaaval.

Neljanda päevakorrapunktina **kinnitati mittetulusühingute rahastamise kord.** Korra alusel tekib MTÜ-del võimalus ühtsetel alustel toetust taotleda. Muudatusettepanekute tulemusena jäi korda sisse kaks põhilist võimalust toetuse taotlemiseks - projektitoetused ja kogukonnateenuse toetused.

Arvamusi volikogu liikmetelt oli mitmesuguseid, kuni selleni, et MTÜd ei vaja üldse toetust vaid peaksid ise hakkama saama. Lõpuks leidis oluline dokument siiski ühehäälselt toetuse.

Edasi kinnitas volikogu vallas **ühtsed maamaksumäärad.** Maamaksumääraks sai 2,5% maa maksustamishinnast aastas, v.a. põllumajaj-

dussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa, mille maamaksu määraks oleks 2,0% maa maksustamishinnast aastas. Sellel aastal on tegemist siis ka maamaksu määrade ühtlustamisega, kõikidel piirkondadel on nüüd maamaks ühetaoline.

Edasi otsustas volikogu müüa kaks valla korterit, ühe Liivil ja ühe Martnas. Kehtestati kaks detailplaneeringut – üks Noarootsis Alvari detailplaneering ja teine Paliveres Altmäe detailplaneering. Viimasena muudeti arendus-eelarvekomisjoni koosseisu, Risto Roometi asemel nimetati komisjoni liikmeks Aare Vaalma. Jooksvate küsimuste hulgas päriti noortevolikogu käivitamise kohta ning volikogu liige Jaanus Ratas andis üle arupärimise vallavanema eemalviibimise ja puhkuste kohta.

Kõigi volikogu avalikustamisele kuuluvate otsustega ja istungite protokollidega saab tutvuda valla veebilehel asuva dokumendiregistri kaudu. Määrused on avalikustatud Riigi Teataja veebilehel.

DETAILPLANEERINGUTE TEADE

Lääne-Nigula Vallavolikogu 21.11.2019 otsusega nr 61 kehtestati **Alvari katastriüksuse ja selle lähiala detailplaneering** asukohaga Einbi külas / Enbys (katastritunnus 52001:005:2181).

Planeering näeb ette katastriüksusele kuni 15 majakesega puhkeküla rajamise. Katastriüksuse sihtotstarve muudetakse osaliselt ärimaaks ja ehituskeeluvööndi ulatust vähendatakse kuni looduskaitseadusest tuleneva piirini. Määratud on maaüksuse ehitusõigus ja hoonestustingimused, kommunikatsioonilahendused, juurdepääsutee asukoht, servituutide vajadus ning seatud keskkonnatingimused. Detailplaneering muudab Noarootsi valla üldplaneeringut. Keskkonnamõju strateegilise hindamise kohustus puudub.

Lääne-Nigula Vallavalitsuse 26.11.2019 korraldusega nr 2-3/19-519 kehtestati **Kullens, Ljungs ja Flinta kinnistute detailplaneering** asukohaga Spithami külas / Spithamnis (katastritunnused 52001:001:3420, 52001:001:3430 ja 2001:001:3440, pindala kokku 1,5 ha).

Planeering näeb ette Kullens katastriüksust läbiva vallatee alusele maale eraldi transpordimaa sihtotstarbega katastriüksuse moodustamise; ülejäänud katastriüksustele elamumaa sihtotstarbe määramise; igale krundile ühe eluhoone ja ühe abihoone ehitusõiguse ning hoonestustingimused; määratud on kommunikatsioonilahendused, servituutide vajadus ning seatud keskkonnatingimused. Detailplaneering ei muuda Noarootsi valla üldplaneeringut. Keskkonnamõju strateegilise hindamise kohustus puudub.

Detailplaneeringute materjalidega on võimalik tutvuda <https://www.laenenigula.ee/noarootsi2>.

Avalik kirjalik enampakkumine

Lääne-Nigula Vallavalitsus viib läbi avaliku kirjaliku enampakkumise Lääne-Nigula vallas, Martna külas asuval Kooli tee 4-9 korteriomandile (registrios nr 2415232). 3-toalise korteri suurus on 66 m². Korter on rahuldavas seisukorras. Pakkumise alghind on 3500 eurot.

Pakkumised esitada vastavalt protseduuri eeskirjadele kinnises ümbrikus, millel on märgitud märksõna „Kooli tee 4-9“, hiljemalt **16.12.19 kl 13.00** Martna Osavallavalitsusse aadressil Martna, Lääne-Nigula vald, 90601 Läänemaa. Pakkumise reeglitega saab tutvuda ja pakkumise esitamise vormi leiab Lääne-Nigula Vallavalitsuse kodulehelt www.laenenigula.ee.

Lisainfo saamiseks pöörduda halduri Enno Heinaste poole telefonil 4725047 või e-posti teel enno.heinaste@laenenigula.ee tööpäeviti kell 09.00-15.30.

Vallavanema vastuvõtuajad jaanuaris

06.01 Martna osavallavalitsus
13.01 Kullamaa osavallavalitsus
20.01 Noarootsi osavallavalitsus
27.01 Nõva osavallavalitsus

Vastuvõtuks registreeri eelnevalt e-postiteel mikk.lohmus@laenenigula.ee või telefonil 5119343

Lääne-Nigula Vallavalitsus kuulutab välja voo ru taotlemaks rahastust **Lääne-Nigula valla ettevõtluskeskkonna arendamisele suunatud projektidele.** Taotluste esitamise tähtaeg on **16.12.2019.**

Taotlused koos vajalike lisadega tuleb esitada digitaalselt allkirjastatuna Lääne-Nigula Vallavalitsuse e-posti aadressile vv@laenenigula.ee. Lisainfo ja taotlemiseks vajalikud dokumendid on saadaval Lääne-Nigula valla kodulehel: <https://www.laenenigula.ee/ettevotlustoetus>. Täiendavate küsimuste korral: arendusnõunik Raina Jeeberg (raina.jeeberg@laenenigula.ee, 472 0310).

Jäätmemajandusest

Aasta aastalt oleme kimpus pakendikonteineritesse toodavate segaolmejäätmetega. Kurb, kui inimesed ei oska lugeda ja tahavad elada kaaskodanike arvel, tuues oma olmejäätmed pakendikonteineritesse, mille tühendamise peab vald kinni maksma.

Igal majapidamisel peab olema korraldatud olmejäätmete veo raames jäätmeveoleping Eesti Keskkonnateenused AS-iga ja oma igapäevane prügi pannakse oma prügikasti, mida regulaarselt tühendatakse ja mille eest makstakse. Pakendikonteinerid on reeglina üldkasutatavad ja mõeldud erinevat sorti pakenditele. Konteinereid tühendatakse tasuta. Materjal läheb taaskasutusse. Kui pakendikonteineris on olmejäätmed, siis tühendatakse seda olmejäätmete konteinerina ja vald maksab tühendamise kinni.

Kordan veelkord üle, et pakend ei ole aknaklaas ja autoklaasid, kartuli ja banaanid

EHITUS- JA PLANEERIMISOSAKONNA TEATED

Maareform on lõppemas

Käesoleva aasta lõpuks kantakse Maa-ameti poolt enamus reformimata maatükke kaardi alusel masskandega maakatastrisse ja plaanitakse viia riigi ning munitsipaalmaade osas maareform lõpuni. Reformimata maade rakenduses menetlemisel on tunnustatud Lääne-Nigula valla ehitus- ja planeerimisosaakonda Maa-ameti tänukirjaga, kus nimeliselt tõsteti esile Sirje Selart ja Marika Meister. Eraisikute juriidiliste toimingute osas (tagastamine, erastamine, ribamenetlus ja hoonestusõiguse seadmine) jätkatakse tavamenetlustega.

Maa korraline hindamine on tulekul

Maa korraline hindamine on maa maksustamise eesmärgil läbiviidav hindamine, mille tulemusena hinnatakse ära kogu Eesti maa. Maa korralist hindamist on Eestis läbi viidud kolmel korral - 1993., 1996. ning viimati 2001. st pea 20 aastat tagasi. Vabariigi Valitsuse plaan on hindamine läbi viia 2021. aastal ja edaspidi igal neljandal aastal. Miks on vaja uut korralist hindamist? Esiteks saavad maaomanikud ja huvitatud osapooled infot maa hetkeväärtustest.

Teiseks erineb maa tänane turuväärtus 18 aasta tagusest väärtustasemest kordades, osades piirkondades lausa 10 või 100 kordselt. Uus süsteem loobub hinnatsoonidest ja määrab igale katastriüksusele konkreetse väärtuse arvestades turutehingute analüüsi ja maatüki väärtust mõjutavaid tegureid (maatüki suurus, asukoht, tehniline taristu, avalik tee, kool, lasteaed, kauplus, veekogu, piirkondlik keskmise sissetulek ja palju muid tegureid). Kehtiva seaduse järgi tuleb maa korralise hindamise tulemusi maa maksustamisel automaatselt kasutada, kuna uue hindamise käigus eeldatavalt kõigi maatükkide väärtus kasvab oluliselt, siis seotakse maa maksustamine lahti korralisel hindamisel saadud väärtustest. Eesti maade koguväärtus 2018 aastal (28,2 miljardit) on keskmiselt tõusnud võrreldes aastaga 2001 üle 7 korra, sh. elamumaa 9 korda, maatulundusmaa 12 korda, äri- ja tootmismaa 5 korda.

2020. aasta maamaksust

Lääne-Nigula Vallavolikogu otsustas 2020. aastaks kehtestada kogu valla territooriumil ühtsed maamaksumäärad. Üldiseks maamaksumääraks on 2,5 % maa maksustamishinnast aastas ning põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritava maa ja loodusliku rohumaa maamaksumääraks 2,0% maa maksustamishinnast aastas. Maamaksu määrade ühtlustamine võib tuua osadele Noarootsi osavalla maaomanikele kaasa

maamaksu tõusu. Maamaksuteade väljastatakse maksumaksjale Maksu- ja Tolliameti poolt hiljemalt 15. veebruariks. Maksu- ja Tolliameti e-teenuse kasutajale saadetakse maamaksuteade elektrooniliselt Maksuametele teadaolevale elektronposti aadressile. Maamaksuteadet maaomanikule ei väljastata, kui maksustatavate maatükkide maamaksude summa on alla 5 euro.

2019. aasta Ehitus- ja planeerimisosaakonnas on olnud väga tõine

1. juulil 2015 jõustunud ehitusseadustiku ja planeerimiseseaduse rakendamise seaduse kohaselt tuleb ehitisregistri andmed korrastada 2020. aasta 1. jaanuariks. Sellest ja üldisest majandusolukorrast tulenevalt on 2019. aastal ehitisregistri kandeid väga palju. Ehitisregistris on menetletud üle 1200 ehitusloa, ehitusteatise, kasutus-teatise, kasutusloa, andmete esitamise teatise. Väljastatud on 160 ehitusosalast käskkirja – luba ja kooskõlastust. Maakorraldustoiminguid on samuti olnud rohkelt. Vallavalitsuse selle aasta 26-le istungile oleme esitanud üle 200 korralduse eelnõu. Volikogu eelnõusid oleme ette valmistanud 18.

Koostamisel on valla uus üldplaneering. Üldplaneeringu lähteseisukohad ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusega on üleval valla kodulehel. Eraldi on välja toodud lähteseisukohtadele ja keskkonnamõju strateegilise hindamise väljatöötamise kavatsusele laekunud ettepanekud ja valla seisukoht nende osas. Järgmine aasta on üldplaneeringu eelnõu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande arutelude läbiviimise aasta. 17. oktoobri istungil algatas Lääne-Nigula Vallavolikogu valla eriplaneeringu ja planeeringu keskkonnamõju strateegiline hindamise tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu kavandamiseks. Planeeringu eesmärgiks on Lääne-Nigula valla territooriumil leida tuulepargi ja selle toimimiseks vajaliku taristu rajamiseks sobivaim asukoht ja koostada siis detailne lahendus ehitusõiguse määramiseks. Eriplaneeringu ja keskkonnamõju strateegilise hindamise algatamise otsusega on võimalik tutvuda valla veebilehel.

Kaunist talve soovides,

Marika Meister, maa- ja planeerimisspetsialist
Sirje Selart, maanõunik
Marje Hiiesalu, ehitusnõunik
Heikki Salm, ehitus- ja planeerimisosaakonna juhataja

koored, ajalehed ja raamatud, hügieenisidemed ja hambaharjad, jalavarjud ja riided, kalapead ja lihakondid jne, jne. Täpselt selliseid asju pakendikonteineritesse tuuakse. Probleemsed kohad kuhu tuuakse oma olmejäätmeid on eranditult kõik suuremad keskusalad. Taebas õnnestus meil tänu vihjele üks selline tegelane tuvastada, kes majakoristamise käigus arvas heaks oma jäätmed tuua Vana Taebla pakendikonteinerite juurde. Hetkel käib menetlus. Vallavalitsus on tänulik kõikide vihjete eest, mis viivad inimesteni, kes kaaskodanike ei austa ja oma olmeprügi üritavad sokutada pakendikonteinerisse või metsa alla. Vallavalitsus palub jäätmeid sorteerida ja õiged jäätmed panna õigetesse konteineritesse – nii toimite keskkonnahoidlikult ja austate kaaskodanikke.

Olev Peetris, Teede- ja kommunaalnõunik

Uued toetavad programmid Lääne-Nigula valla haridusasutustes

Uus õppeaasta on täie hooga alanud ning esimene koolivaheaegki möödunud. Alanud õppeaasta on mitmesse Lääne-Nigula valla kooli ja ka lasteaeda toonud uusi metoodikaid ja programme, mida käes-olevas artiklis tutvustada soovime.

Kristina Ambros
Haridusspetsialist-koolipsühholoog

KiVa Programm
Juba eelmisel õppeaastal liitus esimesena KiVa programmiga (<http://kiusamisvaba.ee/>) Taebla Kool. KiVa on Soome haridus- ja kultuuriministeeriumi poolt tellitud ning Turu ülikooli teadlaste poolt välja töötatud koolidele suunatud kiusamise vähendamise programm, mida lisaks Soomele kasutatakse juba rohkem kui 20 riigis üle maailma. Lühidalt kokkuvõttes on programmi eesmärk aidata lastel õppida kiusamist ära tundma ja sellele koheselt reageerima. Metoodika sisaldab tegevusi ja juhendeid nii kiusamise ennetamiseks kui ka juba aset leidnud juhtumite lahendamiseks ning tegevustesse on haaratud kogu koolipere – õpetajad, lapsed ja ka lapsevanemad. Programmi käigus läbitakse hulgaliselt praktilisi tegevusi ja õppematerjale, mille raames toimuvad 2 korda kuus I ja II kooliastmes KiVa teemalised tunnid. Tundides käsitletakse kiusamisega seonduvaid teemasid, kiusamisele vastu seismise põhimõtteid ning tegeletakse väärtuskasvatusega laiemalt. Lisaks KiVa tundidele on koolidel võimalus kiusuennetavaid sõnumeid levitada ka teemakohaste plakatite abil ja näiteks üheltunnise kasutada korrapidaja õpetajate seljas erkrollaseid KiVa veste, mis kannavad sõnumit ja tulevad õpilastele veelkord meelde, et meie koolis ei ole kiusamine aktsepteeritud ega lubatud.

Eelmine õppeaasta oli Taebla Kooli perele esimene KiVa rakendamise aasta, mis tähendab, et sellele eelnes ettevalmistav aasta, mille käigus koolitati nii kooli juhtkonda kui ka tulevast KiVa meeskonda, kes kiusamisjuhtumitega tegelema hakkavad. Taebla Kooli direktor Jaanus Mägi sõnul näitas eelmise õppeaasta lõpus õpilaste seas läbiviidud küsitlus, et 1. - 6. klasside seas on kiusamine vähenenud ning laste hinnangul panustasid ka õpetajad märgatavalt rohkem kiusamist ennetavasse tegevusse võrreldes eelneva aastaga. Õpilased on teadlikumad kiusamisest ning sellest, kuidas vastavas olukorras käituda. Küll aga pidas direktor oluliseks välja tuua, et praktiline pool vajab veel palju meelde tuletamist ning harjutamist, et uus mõttelaad kinnistuks. Teemaga tuleb järjepidevalt tegeleda ning juhtumitele reageerida!

Käesoleval õppeaastal saame rõõmustada, et koolikiusamise teemaga soovivad süsteemselt ja teadlikult tegeleda ka teised Lääne-Nigula valla koolid. Kullamaa Keskkoolis ja Noarootsi Põhikoolis on käimas esimene rakendamise aasta, seega esimesed KiVa tunnid ja ehk ka KiVa juhtumite lahendamised on juba toimunud. Ettevalmistav aasta KiVa programmi rakendamiseks on käimas Risti Põhikoolis. Tunnustame enda kooliperesid, kes programmiga liituvad või leiavad muu viisi, kuidas niivõrd olulisele teemale rohkem teadlikku tähelepanu pöörata ja lahendusi leida!

VEPA Käitumisoskuste Mäng
Lisaks KiVa programmile, rakendatakse kahes Lääne-Nigula valla koolis – Palivere Põhikooli 1. klassis ja Oru Kooli 2. klassis, VEPA metoodikat (www.vepa.ee). VEPA on rahvusvaheliselt tunnustatud ja tõenduspõhine ennetusprogramm, mis vähendab noorte riskikäitumist ja mõjutab positiivselt laste üldist elukäiku. See on meetodite kogum, mida õpetaja saab kasutada tunnis õpitegevust katkestamata ning mille kaugem eesmärk on arendada õpilaste eneseregulatsiooni ja sotsiaalseid oskusi. Lihtsalt öelduna – metoodika rakendamine ennetab ja vähendab õpilaste probleemset käitumist tunnis ning aitab luua ja hoida õpilaste omavahelisi positiivseid ja sõbralike suhteid. VEPA lähtub põhimõttest „Kasta lille, mitte umbrohtu“, mis tähendab, et iga uus õpitav oskus (olgu selleks siis kasvõi käe tõstmine või kaaslane kuulamine) kinnistub paremini kui kiita ja tunnustada last olukorras, kus ta soovitud viisil käitub (antud näite puhul märgata ja kiita last olukorras, kus laps tõstab kätt või kuulab kannatlikult kaaslast). Uue oskuse õppimine on edukam kui seda teha samm haaval, teadlikult, järjekindlalt, rohkelt harjutades ja edusammude eest tunnustades – seda kõike VEPA metoodika ka pakub! Lisaks sellele on VEPA õpilase jaoks lihtne ja mänguline – tegevused on vahelduvad, pakuvad rõõmu ja kaasavad kogu klassikollektiivi.

Lisaks õpilaste arengule on VEPA Käitumisoskuste Mäng kasulik ka õpetajale, pakkudes talle erinevaid „tööriistu“ õppetöö mängulisemaks läbiviimiseks, mis jätavad omakorda õpetajale rohkem aega tema põhitöö tegemiseks – õpetamiseks.

Kõik VEPA metoodikat rakendavad õpetajad läbivad põhjaliku koolituse ning neid omakorda toetavad mentorid, mis teeb VEPA programmi jätkusuutlikuks. Mentorid on oma nõu ja teadmistega abiks nii õpetajale kui ka kooliperele.

Palivere Põhikooli 1. klassi õpetaja Marju Konrad, kes VEPA metoodikat enda tundides rakendab on öelnud, et on VEPA metoodikaga väga rahul. Juba esimesel koolipäeval sai õpetajale selgeks, et lisaks tublidele ja tragidele värskest kooliteed alustanud pisikestele inimestele, on neis ka palju energiat ja juttu, mida kohe kuidagi rääkimata ei saa jätta. Selle tulemusel tekkis klassis lärm ja kaos üsna ruttu ning õppimisest ei tulnud suurt midagi välja. Õpetaja tundis, et vajab midagi kiiret ja efektiivset, et selles segaduses kord luua ning seetõttu võttiski kasutusele äsja koolitusel läbitud VEPA metoodika. Pärast esimest kuud koolis oli õpetaja Marjule juba üsna selge, mis klassis õpilasi häirib ning mida saaks veel paremini teha. Ühise ajurünnaku tulemusel panid nad koos lastega kirja oma klassi visiooni. Iga laps sai öelda, mida ta klassis rohkem kuulda, näha, tunda ja teha tahaks ning mida sooviks vähem. Oma mõtted vormistasid plakatinähtudeks, mis aitab iga päev neid meeles hoida. Vahel kui mõni „spleen“ (ebasoovitav käitumine) tundi hiilib, on hea plakatile osutada ja tuleb jälle meelde, mida me saame teha, et ta ära läheks.

Lisaks kogu klassiga ühiselt loodud visioonile kasutab õpetaja tunnis kiidusid (positiivne märkamine ja tunnustuse avaldamine), suupilli, õpilaste nimepulki, taimerit ja teisi elemente, mis VEPA metoodikaga

kaasa tuleb. Juba esimesed nädalad töid laste käitumises esile muutused ning klassi muutus palju vaiksemaks ning rahulikumaks. Kõik see on see on aidanud õpilastel koolieluga kiiremini ja sujuvamalt kohaneda. Lisaks meeldib Marjule selle meetodi lihtsus ning vähene ajakulu ning silmaga nähtavad ja kõrvaga kuuldavad tulemused.

Loodame, et VEPA Käitumisoskuste Mäng saab tulevatel aastatel meie koolides veelgi levinumaks ning õpetajaid, kes VEPA metoodikat enda tööriistakasti soovivad, tuleb veelgi juurde!

„Samm-Sammult“ õppeprogramm
Lisaks koolides rakenduvatele programmidele on olemas ka lasteadeadele mõeldud metoodikaid. Üks nendest on „Samm-Sammult“ (www.samm-sammult.ee), mida rakendab hetkel Palivere Lasteaia Piibeleht kollektiiv. "Samm-sammult" on õppeprogramm, mis keskendub laste sotsiaalsete oskuste arengu toetamisele lasteaia, õpetades neile empaatiat, enda tunnetega toimetulekut ja probleemide lahendamise olulisi samme. Eelkõige on tegemist ennetusprogrammiga, mida rakendatakse tervele aiariühmale.

Väärtuskasvatus, sotsiaalsete oskuste ning eneseregulatsiooni õpetamine, mida eespool nimetatud programmid toetavad, algab juba lasteaia, seega soovime kõigile uute metoodikate õppijatele ning rakendajatele nii koolides kui lasteadeades palju edu ja kindlalt meelt!

Meil kõigil on oma väike kuid äärmiselt oluline panus laste arengus ja edasises toimetulekus täiskasvanueas!

Vallavolikogu ühtlustas lasteaiaasutusi

Kaie Talving, haridusnõunik

Lääne-Nigula vallavolikogu võttis 21. novembril 2019 toimunud istungil vastu määruse, millega ühtlustatakse valla lasteaiaasutusi järk-järgult 2022. aastaks. Järk-järgulise ühtlustamise kasuks otsustati seetõttu, et täna on lasteaiaasutuste erinevused piirkonniti päris arvestatavad ning kuulates ära kogukondade arvamused leiti, et järk-järguline ühtlustamine on seetõttu mõistlik.

Lasteaiaasutused alates 01.01.2020

- Kui lapse ja tema vähemalt ühe vanema või seadusliku esindaja **elukoht ei ole** Lääne-Nigula vallas, siis on lasteaiaasutuks 10% kehtivalt alampalgalt ja ükski soodustus ei rakendu.
- Kui lapse ja tema vähemalt ühe vanema või seadusliku esindaja **elukoht on Lääne-Nigula vallas**, hakkavad kehtima järgmised soodusosalustasutused:
 - 5% alampalgalt kui laps käib Taebla, Linnamäe, Palivere või Risti Lasteaias (tänapäevase arvestamise kord ei muutu)
 - 5% alampalgalt kui laps käib Nõva Kooli lasteaiaühendas.
 - 18 eurot kui laps käib Kullamaa Lasteaias või Martna Lasteaias
 - 10 eurot kui laps käib Noarootsi Kooli lasteaiaühendas.
- Kui ühest perest käib lasteaia 2 last, on teise lapse osalustasu suurus poole võrra väiksem ning pere kolmas ja iga järgnev laps on osalustasust vabastatud.

Lasteaiaasutused alates 01.01.2022

- Kui lapse ja tema vähemalt ühe vanema või

seadusliku esindaja **elukoht ei ole** Lääne-Nigula vallas, siis on lasteaiaasutuks 10% kehtivalt alampalgalt ja ükski soodustus ei rakendu.

Kui lapse ja tema vähemalt ühe vanema või seadusliku esindaja **elukoht on Lääne-Nigula vallas**, hakkavad kehtima soodusosalustasu 5% alampalgalt kõikides valla lasteadeades.

Kui ühest perest käib lasteaia 2 last, on teise lapse osalustasu suurus poole võrra väiksem ning pere kolmas ja iga järgnev laps on osalustasust vabastatud.

Muud tingimused

Osalustasu maksmise kohustus algab päevast mil laps võetakse lasteasutusse nimekirja ja lapsel tekib õigus minna lasteaeda ning kestab kuni lapse lasteaiaast välja arvamiseni ning seda tuleb tasuda ka lapse lasteaiaast puudumisel. Kui lasteaed on ajutiselt suletud pikemaks perioodiks kui 2 nädalat ja laps ei käi samal ajal mõnes teises Lääne-Nigula valla lasteaia, tuleks osalustasu tasuda proportsionaalselt lasteasutuse lahtiolekua ajale.

Lühiajaline lasteasutuse teenus

Eelnõus kavandatud lühiajaline lasteasutuse teenus on mõeldud lastele kes ei ela alaliselt Lääne-Nigula vallas, kuid kelle pered soovivad lasteasutuse teenust ajutiselt kasutada. Lühiajalise lasteasutuse teenuse periood võib kesta maksimaalselt 3 kuud aastas ja selle hind ühe lapse kohta kuus saaks teenuse kasutajale olema 20% eelneva aasta töötasu alammäärast.

Mittetulundustegevuse toetused uuest aastast

Vallavolikogu võttis vastu valla eelarvest kogukondliku ühistegevuse ja mittetulundustegevuse toetamise korra. Toetamise eesmärgiks on säilitada ja arendada piirkondlike traditsioone, motiveerida omaalgatust, koostööd, külaelu ja külade ühistegevust, aktiveerida kogukondi ja mittetulunduslikke ühendusi ühiskondlikus elus kaasa lööma ning toetada avatud valitsemise põhimõtteid. Edendada mittetulunduslikku tegevust sotsiaal, hariduse, kultuuri, spordi, noorsootöö ja terviseedenduse valdkonnas ning vabatahtliku pääste- ja koguduste tööd avalikkusele suunatud tegevuste korraldamisel.

Projektitootus

- Külakogukonnale suunatud tegevuste läbiviimiseks (nt erinevate ürituste ja talgute korraldamine, koduloo uurimine jms)
- Ülevallaliste või piirkondlike sündmuste ja tegevuste korraldamiseks
- Noorte, eakate ja sotsiaalsete riskirühmadele mõeldud tegevuste läbiviimiseks

Projektitootuse eraldamisel arvestatakse piirkondade tasakaalustatud arengut, erinevate ühiskonnagruppide kaastatust, traditsioone, tähtsust vallale, piirkonnale, asulale, ürituse turunduslikku väärtust, eeldatavat osavõtjate ja kaastatute hulka. Kavandatud tegevused ja kulud peavad olema põhjendatud ja asjakohased. Taotlejal peab olema oma- ja või kaasfinantseering vähemalt 20 % ulatuses projekti kogukuludest. Eelistatakse taotlusi, mis on saanud kaasfinantseeringu erinevatest projektmeetmetest või projekti partneritelt. Projekti omafinantseering võib olla nii rahaline kui mitterahaline.

Projektitootust saavad taotleda mittetulundusühingud ja taotluste esitamiseks kuulutab vallavalitsus välja taotlusvoorud vähemalt kahel korral aastas, kevadel ja sügisel. Vastav info avaldatakse valla infolehes ja veebilehel.

Kogukonnateenuse toetus

- Kogukonna kasutuses olevate ruumide üleväljapidamiseks ja kogukonnale tegevuste korraldamiseks
- Koguduste poolt kogukonnale osutatavateks teenusteks (nt kalmistute hooldus, sotsiaalteenused jms)
- Vabatahtliku pääste- ja merepäästega tegelemiseks
- Muudel kokkulepitud juhtudel teenuste osutamiseks

Kogukonnateenuse toetuse saamiseks sõlmivad vald ja mittetulundusühing koostööleppe, milles lepitakse kokku ühingu poolt kogukonna liikmete heaolu ja kogukonna arengule suunatud tegevused või on lepingu alusel ühingule varasemalt antud korraldada avalik teenus.

Kogukonnateenuse rahastamisel arvestatakse taotleja senist tegevust, piirkonnas pakutavate teenuste põhjendatust, valla arengukava ja eelarvestrategiat.

2020. aasta kogukonnateenuse toetuse taotluste esitamise tähtaeg on 01.01.2020. Vormikohane taotlus, mis on lepitav valla kodulehel, www.laenenigula.ee esitada digitaalselt allkirjastatuna Lääne-Nigula vallavalitsusele e-posti aadressile vv@laenenigula.ee.

Teavet kogukondliku ühistegevuse ja mittetulundustegevuse rahastamise kohta jagab Varje Paaliste, kultuuri- ja spordinõunik, tel 56469191; varje.paaliste@laenenigula.ee

Koolirõõm ja liikumisvahetunnid Risti Põhikoolis

Kail Visla

Risti Põhikooli huvijuht

Risti Põhikool on sel õppeaastal võtnud eesmärgiks saada lapsed koolipäeva jooksul vähemalt ühel vahetunnil aktiivselt liikuma. Septembris ja oktoobris said õpilased iga päev 2. vahetunni ajal minna õue jooksmas ja ronima. Novembris tundsi, et on kahju, kui lapsed liikumisvõimalusest ilma jäävad ainult seetõttu, et ilm pole kiita. Otsustati 2. vahetund kaks korda nädalas muuta tantsuvahetunniks - õpilased saavad aulas Just dance video järgi tantsu vihtuda. Tantsuvahetunnid osutusid populaarseks ja edasi lisati reedene laulumänguvahetund, kus pärimusmuusika osakonna õpilased õpetavad ja veavad eest laulumänge. Detsembrist alates on plaan, et ka spordisaal on kahel päeval nädalas pika vahetunni ajal õpilastele avatud ja vanemad õpilased juhendavad kordamööda kehalise tunni ülesandena neid liikumisvahetunde. Nõnda tekibki koolinädal, kus esmaspäeval ja kolmapäeval saab pikka vahetundi veeta spordisaalis, teisipäeval ja neljapäeval on tantsu-

vahetund aulas ja reedeti mängime laulumänge. Uuest aastast loodame saada ka teiste vahetundide sisustamiseks toredaid vahendeid, et lapsed liiguks ja suhtleks ning tunneks koolis olemisest rõõmu.

Hetkel on käimas Tallinn Moon Rotary klubi algatusel aktsioon, mille raames kogutakse koolile raha, et tuua vahetundidesse tagasi kaks vahvat liikumisvõimalust: kummikeks ja footbag. Varsti saame kooli koridoride aknalaudadele vaba aja sisustamiseks kastid keksukummide, footbagide ja mängujuhenditega.

Viimase aja suuremad ettevõtmised koolis:

16. oktoobril tõime Hõimupäevade festivali raames külla udmurdi muusiku Šoner Pauli, kes lisaks meie koolile andis vahva kontserdi Turbas ja Paliveres.

Novembri alguses käis teadlase igapäevaelust ja põnevast tööst rääkimas Tuul Sepp ning tähistasime kooli sünnipäeva meenutades ettekannete ja väikse moedemonstratsiooniga, millised on olnud koolivormid läbi aegade.

Isadepäeva tähistasime perepäevaga – osaleda

sai lauamängude-, nutiseadmete ja kunstipitoas. Siin kohal suur tänu õpitubade läbiviijatele Liis Rehkaltele, Karin Eesmaale ja Meelis Looveerile. 22. novembril tutvustasid kadrikombeid Juhan Suits ja Annika Mändmaa Pärimusmuusika keskusest ja 24. novembril toimus suur kadripidu kooli aulas koos külalisesinejatega Narvast. Lisaks esinesid Risti Rahvamuusikud ja ansambel Nelja Tuule Kotkad, mängiti ja tantsiti ühiselt.

27. novembril toimus õppekäik Tallinnasse, kus külastasime Proto Tehast ja vaatasime Justfilmi festivali raames filmi „Tormipoiss“. Õpilased olid virtuaalprillidega varustatud atraktsioonidest Proto Tehases vaimustunud ja enamus plaanib sinna perega tagasi minna.

Samal ajal käis osa vanemaid õpilasi Piirsalus vaatamas kuidas parameedikud õppustel tegutsesid. Näha sai ohvrite päästmist lahingulokorras.

Vahetult enne jõuluvahetunde annab meie koolis akustilise kontserdi Birgit Sarra ja loomulikult tuleb traditsiooniline jõulunäidend jõulupeol ja pärimusmuusika osakonna jõulukontsert.

Ilusat jõuluootust kõigile ja kohtumiseni kooli kontserditel ja muudel toredatel üritustel!

Kultuurisõnumeid Kullamaalt

Loit Lepalaan

Kullamaa kultuurimaja juhataja

Peatselt lõppevat 2019. aastat võib meie muusika- ja kultuuriloos nimetada rikkalikuks juubelite ja tähtsündmuste poolest.

Suvel möödus 150 aastat I Üldlaulupeost, mille pidulikkus puudutas arvatavalt meid kõiki. Südasuvisel Kullamaal tähistati hingekosutava kontserdiga Rudolf Tobiase noorima tütre, helilooja ja orelkunstniku Helen Tobias-Duesbergi 100. sünniaastapäeva. Jõulukuu kolmandal kuupäeval täitis 130 aastat helimeistri Cyrillus Kreegi sünnist. Helilooja nime kande Haapsalu muusikakool aga pidas äsja oma 65. juubelit.

Eestimaa professionaalse muusikakultuuri Alma Mater, tänase nimetusega Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia asutamisest möödus tänavu 100 aastat. Eelpool mainitud kultuurilooliste juubelistündmustest vääriskasse seltskonda mahuksid ehk ka Väägvere pasunakoori 180. ja Kullamaa Muusika Seltsi 135. aastapäev. Kui laulu- ja tantsukunsti harrastamise eeldusteks peaks olema muusikaalsus, hea rütmiline ja tahe, siis n.ü pillimeestel on sellele kõigele lisaks veel vajalik muusikainstrument. Vanim ja vääriskam muusikariist Kullamaal on teatavasti 165 aastat tagasi valminud meister Carl August Tanton Püha Johannese kiriku orel. See pillide kuningas, oma haruldase kõlaga, on kantud Põhja-Euroopa oreliste kataloogi. Kui

orelimeistri, kelle viimne puhkepaik on Paldiski vanal kalmistul, põlvnevuse juured ulatuvad Prantsusmaale, siis võime uhkusega nentida, et nii mitmedki osavad ja head pillimeistrid pärinevad Kullamaalt. Üks hinnatuim koduorelite ja harmooniumite ehitaja oli kauaaegne Kullamaa koguduse köster Johannes Tobias. Tema ehitatud pillide arv ei ole täpselt teada. Küll on aga teada, et Kullamaa kultuurimajas hoiulolev väikene harmoonium on Johannes Tobiase töö. Kullamaa Muusika Seltsi asutajaliige, koolmeister ja helilooja Artur Uritamme isa Henrik Uritamm jõudis Eesti Teatri- ja Muusikamuseumi andmeil valmistada ligemale 200 koduorelit ja harmooniumi. Kullamaa omaaegne seltside ja

ühingute looja, Hiie talu peremees Hans Habermann ehitas noore mehe suuremõtmelise ja mitme registriga koduoreli, mis kahjuks hävis muusikamuseumi fondihoidlas. Vanemapõlve rahvamuusikutest on teada sellised nimed, nagu Hans Lillemägi ja Priidu Maritov, kes löid muusikat ning mängisid enda valmistatud keel-, pardu- ja löötpillidel. Mõlemad mehe on maetud Kullamaa kalmistule. Olgu nimetatud, et Hansu kuulsama loo pealkiri on „Kui Vati jõgi põles ja õlgedega kustutati“. Maritovi polkat võib kuulata Eesti Politsei- ja Piirivalveorkestri 2013. aastal ilmunud heliplaadil. Kullamaa esimene kontrabass ehitati vana leerimaja palkidest aastal 1950 Eduard Riistopi ja Osvald Lepalaane poolt. Pill on tänaseni täie elu ja terve juures. Omaaegsete viilimeeste August Taali ja Põlluvahi talu perepoja Kustase pillide valmistaja pole kahjuks teada, aga tegemist võis olla kohalike meistrite tööga. Eriline austus ja lugupidamine kuulub Kullamaa päritoluga klaverimeister Mihkel Reppole, kelle töökojas Tallinnas valmisid kõrgelt hinnatud pianiinod. Tähelepanuväärne on, et ühe klaveri valmistamine nõuab erilist meistrilikkust ja peent oskust. Pill koosneb sadadest pisidetailidest, haamrikestest, virblitest, keeltest jne. jne. lõpe-

tades erilise kõlalaua ja suurt pinget taluva raamiga. Mainimist väärib seegi fakt, et Kullamaa mehe Priit Strömi elutöö möödus meistrina Tallinna Klaverivabrikus, kus valmisid kuulsad „Estoniad“. Mihkel Reppo klaveritöökojas ehitatud pillide arv pole tänaseni täpselt teada. Eesti Klaverimuseumi looja Alo Põlmäe arvates võib see arv piirduda 20-ga. Aastal 1923 tuli meister tagasi Kullamaale ja asus elama Jõgisoo valda Ense külla. Mihkli peres kasvasid kaks tütar ja poeg. Naabrirahva Viivi ja Ain Liventali lapsepõlve mälestustes kandnud Mihkel suuri vuntse ja kõndinud alati kepp käes. Mõisamaa-Jaagu talu pererahvas Maire ja Uudo Ojabstein on klaverimeistriga hõimlased-sugulased ning nende teadmist mööda valmistanud Mihkle oma kodumajas Annisaunas kirste ja mööblit. Klaverimeister Mihkel Reppo surmast möödus tänavu 15. juunil 65 aastat. Tema põrm puhkab Kullamaa kalmuajais.

Siinkohal tänusõnad Mõisamaa-Jaagu talu peretütrele Pirje Pärnale ja Mihkel Reppo lapse-lapselapsele Tiia Valdrele, kes on kogunud meistri kohta eluloolisi andmeid. Kena jõulukuu jätku soovides! Elagu meistrid! Elagu muusika!

Registreerimine Palivere XI Suusamaratonile on avatud!

18.-19.01.2020.a. on aastaid oodatud Läänemaa suusatamise tippsündmus, Palivere suusamaraton, mis on mitmeid talvi lumepuuduse tõttu pidanud ära jääma, taas tulemas. Enamgi veel, kõikide eelduste kohaselt on lootust, et Palivere terviserajad näevad esmakordselt kunstlund, mis omakorda tähendab, et üritus saab toimuma igal juhul, kasvõi lühendatud distantsil.

Täisversioon hõlmab kahte päeva ja kahte tehnikat. Esimesel päeval sõidetakse 24 km klassikas ja teisel 24 km vabatehnikas. Kes aga pelgab esialgu kõike nii suurelt ette võtta, siis võimalik juhend lubab võistelda ka ainult ühel päeval ja näiteks ka mõlemat päeva klassikalises tehnikas läbida. Mõlema päeva ajad liidetakse ning kiireim võistleja kuulutatakse Palivere XI Suusamaratoni võitjaks.

Täpsema info ning võistlusjuhendi leiate paliveremaraton.weebly.com. Samal veebilehel on juba alates 1. detsembrist avatud ka maratonile registreerimine. Lisaks saab maratonile registreerida ka kohapeal enne starti. Palavalt on oodatud kindlasti ka pealtvaatajad ja kaasaajad. Elamuste otsijatel on sel korral võimalik võistlejaid jälgida ka otse kümblustünnist.

Leia keldrist suusad, et pühkida neilt tolmi; kirjuta ruttu jõuluvanale, et ta jõuaks Sulle neid pakkida; otsi välja pasunad ja plaksutid, et tuluselt oma lemmikutele kaasa elada; tule lihtsalt kohale ja proovi isetehtud karaskit ja glögi. Valikuid on palju ning loetelu kestab edasi. Üks on aga kindel, üritus tuleb lahe koos suurepärase seltskonnaga! Tulge, veedame need toredad päevad üheskoos!

Vägevate kohtumiseni suusaradadel!

Kadri Lukk

November oli Noarootsis täis käsitööd ja disaini

Eesti käsitöölise laulupeol Mardilaat, alapealkiri Ajatus, osales Noarootsi teist korda. Meil on usumatult palju tublisid meistreid, isegi niipalju, et ettenähtud ruum jäi väikeseks. Esindatud oli MTÜ Tervem Noarootsi Tekstiilidel uue linaste tunnikate ja vöököttide kollektsiooniga, Krentu helikivad ripatsid, Noarootsi energiatega Kaili Lehelt, kirivöömuustrilised järjehoidjad Niidikult, HEIN butiigi mahevillased kudumid, Leedri talu rustic-sarja mööbel, lisaks memmede sokid, kindad. Kui eelmisel aastal olime veel õpipoisi rollis, siis sellel aastal osalesime ka konkursil „Uus toode Mardilaadal 2019“. Nelja parima võidutöö hulka valiti Helja Jõgismani käsitsi kootud Talunaise argipäeva pullover, mis saab õigusega kanda Eesti käsitöö tunnustatud töö märki. Suur rõõm oli, et võtjate hulka pääses veel teine rannarootsi piirkond Vormsi, mille võidutöö oli Marju Tamme teatrikotike. Osalemine Mardilaadal sai teoks tänu Noarootsi osavallale. Novembris oli hea meel võõrustada meie Loodusinfo keskuses kudumidisainer Anna Verschikut, kellel on pikk, kogemusterikas pagas kudumi disainimises. Esimesel koos kudumispühapäeval vaadati läbi mitmeid sallimustreid ja mõnesid töövõtteid prooviti ka ühiselt. Järgmine kooskudumine juba uuel aastal. Jõulukingi otsingul eelista ikka kohalikku ja piirkonnale omast käsitööd, võta julgelt ühendust otse meistritega; FB /tervemnoarootsi/, FB/heinbutiik/, FB/helkivripts/, FB/paberniidik/

Loomingulist jõuluaega, **Helja Jõgisman**, **HEIN butiik**, **MTÜ Ettevõtlik Noarootsi**

Luutsinapäev Noarrootsis

Mart matab, Kadri katab, Luutsi tuleb luuga, Toomas tuiskab taga täis – ütleb vanasõna. Luutsinapäeval, 13. detsembril koristatakse ja kaunistatakse Põhjamaades kodusid. Algab jõulude tähistamine. Sel päeval kõlab paljudes kodudes, lasteaedades, koolides, haiglates, vanadekodudes ja linnade keskvaljakul ning raekodades “Sankta Lucia” – laul, mille saatel saabub Lucia oma kaaskonnaga, et saabunud talvepimedusse kõigile valgust ja rõõmu tuua.

Luutsina – ehk luutsipäeva on ka Eestis tähistatud, eelkõige rannarootsi aladel. Noarrootsis on luutsinapäeva tähistamise komme pea sama vana kui gümnaasium ise. Selle kauni traditsiooni tõi meile legendaarne rootsi keele õpetaja Soomest, Virve Kuula. Esialgselt väikesest neidude ansamblist on aastate jooksul välja kasvanud koor. Traditsiooni kohaselt valib iga klass oma Luciakandidaadi – sõbraliku, lahke ja abivalmi neiu. Klassi Luciade hulgast valitakse kooli Lucia ning 13. detsemberi hommikul kell 9.40 toimub Noarrootsi rahvama-

jas oodatud kontsert, kus astuvad üles nii Noarrootsi kooli kui gümnaasiumi Luciad, tähepoisid ja päkapikud. Luciad pakuvad ka safranisaiakeksi – *lussebullar*, mille on eelmisel õhtul usinad põhikooli neid kooli köögis küpsetanud. Põhikooli Lucia

külatab ka lasteaeda, gümnaasiumi Lucia on oodatud sel aastal esinema Kultuuriministeeriumi üritusele Tallinnas. Gümnaasiumi Luciaks valiti 10. M klassi õpilane Saara Jaanisk. Põhikooli Luciaks sai Lisette Undo 8. klassist.

Halloween Noarrootsi Koolis

31. oktoobril 2019 korraldasime Pürksi Kultuurimajas Noarrootsi Kooli Halloweenipeo. Peo korraldajateks olime meie, 8-klassi õpilased Mia Marleen Polberg, Maibrit Kaur, Lisette Undo ja Daarja Haramaa. See pidu oli ka meie loovtöö, sest tahtsime, et koolis toimuks rohkem õhtuseid üritusi.

Pidu kestis kolm tundi. Saal oli teemakohaselt dekoreeritud ja kõigil pidulistel oli võimalik teha fotoseina ees pilti. Hiljem jagasime pildid kõi-

gile soovijatele laiali. Õhtu jooksul oli nii tantse kui ka mängu. Meie tegelesime mängudega ja Dj Norbert Kaareste tegi diskot. Pakkusime ka ostetud ja isetehtud suupisteid ning jooke. Me ei kasutanud üritusel ühekordseid nõusid. Selleks et välja selgitada parimad kostüümid, oli ka peol žürii, kes valis igast kooliastmest parimad kostüümid ja jagas neile auhinnad. Teised lahedad kostüümid said diplomid.

Lõppkokkuvõttes olid kõik lapsed ja õpetajad peoga väga rahul ning nende soov oli järgmisel aastal seda kindlasti korrata.

Suur aitäh sponsoritele, sest tänu neile oli võimalik see pidu läbi viia ja täname kõiki, kes osalesid peol ja aitasid kaasa meie loovtöö valmimisele.

Mia Marleen Polberg, Maibrit Kaur, Lisette Undo ja Daarja Haramaa

Ilmar Tomusk – tõsise näoga naljamees

12. novembril külastas Ilmar Tomusk Noarrootsi kooli õpilasi, kes kuulasid lastekirjaniku põnevuse ja tihedate naerupurtsatustega. Ja mis seal salata, ka õpetajatel oli nägu naerul.

Esimene lastejutt, mille Ilmar üldse kirjutas, oli „Volli isa ostab videomaki“. Selle jutu luges kirjanik ka kogu pikku-kes kuulajatele ette. Lugu oli väga naljakas, püüdsin isegi mitte suure häälega naerma hakata.

Veel said lapsed teada, et tegelikult arvas Ilmari õpetaja, et peale kooli peaks ta hoopis liharaiujaks minema, kuna muud tulevikku õpetaja poisil ei näinud. Teadupärast tuleb koolis

käies ilusti laua taga istuda, mitte naerda ja kirjandeidki tuli hästi tõsiselt kirjutada. Aga Ilmar tõsiselt kirjandeid kirjutada ei osanud, ikka tahtis ta nalja visata. Paraku ei meeldinud need naljad aga tema õpetajale või siis puudus õpetajal naljasoon. Nii saigi Ilmar kirjandi eest heal juhul kolme.

Jutte hakkas Tomusk kirjutama alles keskeas. Ühele järgnes teine ning nii saigi valmis esimene raamat „Tere, Volli!“. Praeguseks on Ilmar Tomuskil ilmunud 31 lasteraamatut ning järke on ootamas juba uued teosed.

Virtuaalreaalsus töötuba Pürksi Vabaajakeskuses

Töötoast võtsid osa lapsed, noored ja täiskasvanud. Mängude valik oli lai. Reaalselt sai olla mitmes ärevust tekitavas olukorras. Sai tunda, kuidas on alla vaadata pilvelõhkuja katuse äärel seistes. Palju elevust tekitas ka suuskadel mäelt laskumine ja nõlval olevatest takistustest möödumine. Nii mõnigi suusataja kippus rajalt välja sõitma ja tasakaalu kaotama. Lastele meeldisid robotid.

Üritust viis läbi Tallinna Virtuaalreaalsus Keskus

Eve Torim
Pürksi Vabaajakeskus

Noarrootsi Kooli Jõululaat sel aastal 18. detsembril

Selleaastase jõululaada korraldab Noarrootsi Kool koostöös Noarrootsi Gümnaasiumi ja Pürksi Kultuurimajaga. Kool on kogukonna süda ja kõige suurem mõju õpilaste õppeedukusele on lapsevanemate ja kooli koostööl. Nii on ka meie kooli soov, et laadale tuleksid ostma, müüma, esinema, oma lastele, lastelastele, tuttavatele kaasa elama inimesed, kes Noarrootsiga seotud ja kellele piirkonna elu oluline. Kui seda üleskutset lugedes tekib soov aktiivselt kaasa lüüa, andke endast märku mobiilil 5230508 või e-posti aadressil monika.miilsaar@ng.edu.ee. Kohtumiseni laadal! Monika Miilsaar, Noarrootsi Kooli tegevus- ja arendusjuht

“Helkurikõnd Noarrootsis”

26. novembri õhtul käisime väikese seltskonnaga tegemas kodanikupäeva raames “Helkurikõndi”. Vaatepilt, mis meieni jõudis oli äärmiselt kurb. Tunni aja jooksul jõud-sime me ära jagada 78 helkurit nendele, kellel see puudus. Kommiga saime premeerida neid, kellel helkur eeskujulikult küljes oli. Palun kõikidel kriitiliselt mõelda sellele, et helkur päriselt võib pimedal ajal päästa su elu! Tahan tänada abipolitseinikke Airi Läänemetsa ja Margus Laidmetsa ning toredaid õpilasi (Elina Vaher, Johannes Kooviste, Kristjan Lepikult, Karina Kaur, Kustav-Rudolf Kari), et te võtsite selle aja koos tunnike jalutada ja selgitada inimestele helkuri vajadusest.

Turvalist liiklemist,
Kristina

TEADE!

Kullamaa Käsitööseltso soetas suurte õmblusvõimalustega overlokk õmblusmasina Overlok Huskylock s25, millega saab õmmelda erinevatest materjalidest puhta õmblustehnikaga tooteid. Huvilistel on võimalik kokkuleppel masinat Käsitöömajas kasutada.

Kontakt: Imbi Post, mob.: 5257347, juhatus liige

„Projekti on rahastatud kohaliku omavalitsuse programmi vahenditest“

KÜSK Kodanikuühiskonna Sihtkapital

Üdruma külaseltsi tegemistest

24. novembril pidasime Kadripäeva koos Narva noorte folkloorirühma ja Kullamaa Kullakeste-ga. Lõunast valmistasime seltsimajas kadratoite: tangupuder lambalihaga, verikakid salatitega, kamakakid, praetud soolaoad, kiluvõi leivaga ja kali.

Tantsurühma Rõõmurullid liikmed ehtisid end

kadradeks (pildil). Narvakate seltskond jao-tus kaheks, osa jäid Kullamaale katri jooksmas ja osa tulid Üdrumale. Rõõmurullide rühmast kolm inimest läks koos kostümeeritud narvakatega küla peale santima, ülejäänud seadsid valmis kadradele söögilaua.

Santimisel saadi palju maitsvaid salateid,

värsket leiba, mahla, õunu, komme, küpsetisi. Kullamaa kadririd tulid ka meie juurde ja siis is-tuti üheskoos kadratoite maitsma. Seejärel näi-tasid külalised Narvast, mis nad olid selgeks õppinud: laulsid eesti keeles, õpetasid meile mänge. Esitasid väikese näitemängugi. Noored olid nii julged, hästi oldi ette valmistunud. Külalistele oli üllatuseks, et me ka päriselt vii-sime nad santima. Meilt läksid kadririd edasi Risti kooli, kus pidu jätkus. Kõigile meeldis see õh-tupoolik, tekkis mõte, et aasta pärast korraldada kadrir-mardi pulm.

1. detsembril tähistasime I adventi juba 10. kor-da Ingliite päevaga. Maarja Jõevee juhendamisel valmistati ingleid, tehti jõulukaarte. Töötas ka kohvik.

Traditsiooniline kontsert toimus ka sel aastal. Seekord tulid meile esinema Risti kooli niud õpetaja Ivi Küla juhendamisel. Oli ilus kont-sert. Tore et meie ettevõtmiste juures osaleb neli põlvkonda. Rahvast oli ligi nelikümmend – see on meie pisikese küla kohta väga hea tulemus.

Mai Jõevee, Projektijuht

**RÄNNA
ROOTSI**

*Armastatud
maitsed*

Rannarootsi Lihatoostus AS on Eesti kapitalil põhinev lihatööstus, mille tooteportfellis on üle 200 liha-toote ning kus töötab ligi 180 inimest. Rannarootsi on kolmel järjestikusel aastal pälvinud „Eesti Parima Toiduaine“ tiitli lihakategoorias. Igapäevaselt valib ligikaudu 35 000 inimest enda toidulauale mõne Rannarootsi toote.

pakub tööd erinevatele tootmistöölisele:

**PAKKIJA,
KOMPLEKTEERIJA,
INVENTARIPESIJA,
HOOLDUSTEHNİK**

**Saada oma CV aadressile
personal@rannarootsi.ee
ja küsi lisa telefonil 472 5080**

Meie lapsed on tublid

Novembrikuu teine pool oli väikesele Martna Põhikoolile väga rõõmustav ja edukas. Saavutati häid tulemusi spordis ja märgiti aukirjadega meie noori moedisainereid.

16. novembril toimus Jõgeval „40. Vooremaa auhinnavõistlused maadluses“.

Auhinnalised kohad saavutasid alljärgnevad õpilased:

Jarmo Danilov II koht

Argo Vispert III koht

Jarko Danilov III koht

Treener Tiit Seiton

23. novembril Läänemaa lahtistel MV kreeka-

rooma ja naistemaadluses saavutasid auhinnalised kohad alljärgnevad õpilased:

Hendrik Rämman I koht

Grete Danilov II koht

Anna-Maria Drozdova II koht

Kristjan Kants II koht

Jarmo Danilov II koht

Kalle Vahter II koht

Jarko Danilov III koht

Kristo Tikerpuu III koht

Kalju Vahter III koht

Treener Tiit Seiton

27.novembril Läänemaa Koolispordi Liidu 7.-9.klassi poiste korvpalli meistrivõitlustel saavutati auhinnaline III koht.

Võistkonda kuulusid alljärgnevad õpilased:

Sören Pent, Kristofer Kattel, Karl Suur, Kaspar Kants, Marko Pukk, Jarko Danilov ja Kert-

Kristjan Peet.

Juhendaja Kaspar Valper ja õpetaja Enn Kerge

28. novembril toimus Lääne-Nigula valla Koolinoorte Moeshow „Noor Disainer“.

Martna kool osales üritusel 2 kollektsooniga, mille nimed olid Päikesekiired ja Sätendavad Zebralised. Mõlemad said aukirjad.

Meie Päikesekiired olid: Mia Malvis, Maribel Maranik, Kristel Kimsto, Kätli Männi ja Anna-

Maria Drozdova. Meie Sätendavad Zebralised olid: Aileen Kuntsel, Kätlin Randmaa, Ave-

Liisa Aasmäe, Maarja Maranik; Mirtel Pilv ja Hanna-Laurete Kull.

Juhendaja huvijuht Kristhel Valper

Suured tänud kõikidele juhendajatele!

Kristhel Valper, Martna Põhikooli huvijuht

**Rõude muuseumi
ja näituse
külastamine
kuni 1. maini
etteteatamisega
telefonil
56831203**

Maie

Lääne praostkonna Lääne-Nigula valla territooriumil olevate koguduste jõuluaja sündmused A. D. 2019

KULLAMAA

- P, 15. dets kl 11 III advendi missa (kirik).
- P, 22. dets kl 11 IV advendi missa (kirik).
- T, 24. dets kl 16.30 jõulumuusika kontsert kirikus; kl 17 jõuluõhtu jumalateenistus (kirik).
- K, 25. dets kl 11 I jõulupüha missa (kirik).
- P, 29. dets kl 11 missa (kirik).
- P, 5. jaan kl 11 missa (kogudusemaja).

LÄÄNE-NIGULA

- R, 13. dets kl 19 noorteõhtu Checkpoint.
- P, 15. dets kl 12 III advendi kontsertjumalateenistus armulauaga, segakoor Sonore.
- N, 19. dets kl 9.30 hommikupalvus.
- R, 20. dets kl 9 Oru kooli jõuluhommik Lääne-Nigula kirikus.
- P, 22. dets kl 12 IV advendi jumalateenistus armulauaga.
- T, 24. dets kl 17 jõuluõhtu jumalateenistus.
- K, 25. dets kl 12 I jõulupüha jumalateenistus armulauaga.
- P, 29. dets kl 12 jumalateenistus armulauaga.
- T, 31. dets kl 17 vana-aastaõhtu jumalateenistus armulauaga.
- K, 1. jaan kl 12 jumalateenistus armulauaga, soovid ja tervitused uueks aastaks.
- P, 5. jaan kl 12 kolmekuningapäeva jumalateenistus armulauaga.

MARTNA

- P, 15. dets kl 13 III advendi jumalateenistus (talvekirik); kl 14.30 koguduse jõululõuna.
- T, 24. dets kl 13 jõululaupäeva jumalateenistus (kirik).
- K, 1. jaan kl 13 uusaasta jumalateenistus armulauaga (talvekirik).
- P, 5. jaan kl 13 kolmekuningapäeva jumalateenistus (kirik).

NOAROOTSI

- R, 20. dets kl 10.30 Noarootsi koolide jõuluhommik Noarootsi kirikus.
- T, 24. dets kl 15 jõuluõhtu jumalateenistus Noarootsi kirikus.
- T, 24. dets kl 17 jõuluõhtu jumalateenistus Rooslepa kabelis.
- T, 31. dets kl 14 vana-aastaõhtu jumalateenistus armulauaga Noarootsi kirikus.

ROOSLEPA KABEL

- T, 24. dets kl 17 jõuluõhtu sõna- ja palveteenistus.

NÕVA

- P, 15. dets kl 11 III advendipühapäeva missa.
- P, 22. dets kl 11 IV advendipühapäeva missa.
- T, 24. dets kl 15 jõuluõhtu sõna- ja palveteenistus.
- T, 31. dets kl 15 vana-aastaõhtu missa.
- E, 6. jaan kl 11 kolmekuningapäeva missa.

PIIRSALU

- P, 15. dets kl 13.30 III advendipühapäeva missa.
- P, 22. dets kl 13.30 IV advendipühapäeva missa.
- T, 24. dets kl 13 jõuluõhtu sõna- ja palveteenistus.
- T, 31. dets kl 13 vana-aastaõhtu missa.
- E, 6. jaan kl 13.30 kolmekuningapäeva missa.

Lääne-Nigulas on neli maakonna meistrit maadluses

Spordiklubi Martna

Läänemaa meistrid kreeka-romaa maadluses on Risti maadlejad Raigo Roost (-32kg) ja Hannes Välis (-90kg) ning Martnat esindav Hendrik Rämman (+60kg). Naistemaadluses võitis meistritiitlit Ristilt pärit Roosmari Roost (-50kg).

Novembri lõpus astusid Martnas Läänemaa meistritiitlit eest võitlemiseks maadlusmatile 39 maadlejat, nende seas 8 neidu ja 31 noormeest. Lääne-Nigula valda esindas sini-punasel matil 23 maadlejat klubidest Maadlusklubi Juhan ja Spordiklubi Martna.

Maadlusmatile astusid juba nii kogenud maadlejad kui ka need, kelle jaoks see oli üks esimestest võistlustest. Risti treeneri Hannes Välise jaoks ei tekitanud meistritiitlit saavutamiseks matile astumine tõenäoliselt suurt ärevust. Pisike Martna maadleja Leandra seisis aga esmalt häbelikult isa kõrval, enne kui oma päris esimesele võistlusmatšile suundus ja sealt, erinevalt Välisest, lõpuks siiski kaotuse vastu võttis.

Martna maadlejate treener Tiit Seiton sõnas, et on tore näha, et vallas noori maadlejaid juurde tuleb ja et seda ala kahes kohas harrastada saab. Positiivsena tõi ta välja ka selle, et ala harrastatakse koos terve perega – võistlustel on näha palju ühe pere lapsi ning mati ääres vanemaid kaasa elamas ja toetamas. Näiteks perekond Danilovid Martnast, kelle pere esindasid matil Grete, Jarmo ja Jarko. Tulemuseks kaks hõbedat ja üks pronks. Või Raigo ja Roosmari Roost Ristilt, kes viisid koju meistritiitlid. Ühe erilise näitena võib veel välja tuua Ristit esindava perekond

Bötcherid, kes sel korral noormaadlejate haigestumise pärast võistlustel ei osalenud. Pereisa Kristjan Bötcher toetas aga võistlusel osalejaid saiakestega. Spordivõistlustel on see üsna ebatavaline, et osalejatele tasuta süüa antakse. Treener Seiton sõnas, et see on väga tore initsiatiiv. Lisaks kolmele maakonna klubile osalesid maadlejad ka Lihulast (Raskejõustiku Klubi Leola) ja Saaremaalt (KOK). Need klubid on Martna maadlustreeneri Tiit Seitoni sõnul osalenud siin võistlustel juba aastaid ning pakuvad Läänemaa maadlejatele ka head konkurentsi. Pooled võistlustel välja selgitatud meistritiitlid läksidki Lihulasse. Kaks esikohta võtsid Haapsalu poisid.

Läänemaa lahtised meistrivõistlused 2019. toimusid kreeka-romaa ja naistemaadluses. Võistluse korraldasid Haapsalu MK Dünamo treener Aap Uspenski ja SK Martna treener Tiit Seiton koos SL Läänelaga.

HEAD VÄIKELAPSE VANEMAD!

30.01.2020 kell 17.30 alustab Palivere Lasteaia tööd vanemlusprogramm **IMELISED AASTAD**
Koolitust viivad läbi Kairit Kivimäe ja Elmet Puhm. Koolitus toimub kord nädalas neljapäeviti, kokku 16 kohtumist.
Koolituse toimumise ajaks on tagatud lastehoid ning toitlustus.
Huvi korral võta ühendust Lisett Randlepp e-mail: lisett.randlepp@laanenigula.ee
Tel 5292463; 4720305

Mis juhtus?

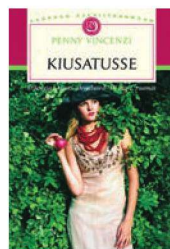
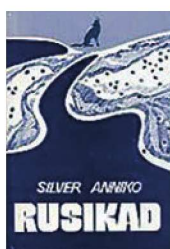
Raamatukogudes juhtus sel aastal jälle nii mõndagi.

Lääne-Nigula valla raamatukogud on endiselt kogukonnale vajalikud ning inimesed armastavad lugeda. Nõva, Oru, Risti, Palivere ja Taebla raamatukogu kasutas 1333 inimest, mis on 34% piirkondade elanikest (väga hea tulemus Eesti näitajate järgi), kes tegid 23 210 laenutust.

Enim laenutatud raamat oli Nõva raamatukogus Penny Vincenzi „Kiusatus“, Oru raamatukogus Aliis Jõe „...kes pole kunagi söönud homaari“, Ristil Enno Tammeri sulest „Marika ja Heinz Valk“, Palivere raamatukogus Graham Winstoni „Poldark“, Taeblas Silver Anniko „Rusikad“.

Meie raamatukogud pürgivad kogukonnakeskusteks, seal toimuvad üritused lastele ja täiskasvanutele, kogukonnakoosolekud, tehakse koostööd koolide, lasteaedade, noortekeskuste ning eakate ühendustega. Palivere ja Taebla on Kinobussi filmipunktid ning järgmisel aastal saab selleks ka Risti raamatukogu. Oru raamatukogu on hetkel Linnamäe kultuurisaali remondituultes, mis peagi saab loodetavasti ühele poole. Nõva ja Palivere raamatukogus ootavad lugejaid uued kohvimasinad – mine kohale ning naudi head seltskonda, raamatut ja kohvi.

**Tere tulemast raamatukokku!
Oled väga oodatud!**

Raamatututvustus Rõude raamatukogust

Üks tarkusetera raamatust: «Kõik elusolendid pühitsevad praegust hetke. Ainult inimesed paistavad selle võime kaotanud. Me mõtleme pidevalt tulevikule või peidame end minevikku. Kui me ometi suudame elada rohkem tänases päevas! Laskem loomadel olla sellised, nagu nad on, õppigem neilt ja kasvagem koos loomadega. Ja teadvustagem endile, et nad lähevad edasi, kui neile saabub aeg see maailm hüljata, ja meie jääme pisut rikkamana maha, sest oleme neid tundnud. Kahjuks elame maailmas, mis on õpetanud meid kõigest kinni hoidma ja kõige külge klammerduma. Nii kogeme pidevalt kaotust ja peaaegu talumatut tühjust. Eeskätt peab leppima asjadega, mida muuta ei saa, kohanema ja nautima elu täiel rinnal – iga päev uuesti.»

Looduses ma hunti kohanud ei ole, kuid meie rahvusloomaks ta ju on. Legende, mis on raamatukaante vahele jõudnud, on hundi teemadel päris palju. Elli H. Radingeri „Huntide tarkus“ näis olevat midagi teistsugust. Raamatu autor on Saksamaa mainekaim hundiuurija, kelle elu sisuks on huntide jälginine. Millised on huntide pereseadused, usaldus ja koostöö teiste isenditega, kuidas valitakse saaki, kui sarnased on inimene ja hunt, ning mida võiks inimene hundilt õppida, saab sellest ladusas jutustavas stiilis raamatust teada.

**VANA-AASTA
ÄRASAATMISE
PIDU** TAEBLA
KULTUURIMAJA

21.12.2019
KELL 20.00

PILET: EELMÜÜGIST 8€ (TAEBLA SÖÖGIPEATUSEST,
EELMÜÜK LÖPPEB 20.12), KOHAPEAL 12€

LAUA BRONEERIMINE: VIP LAUD SAALIS (6-8 INIM.) 25€
TAVALAUD FUJEEES (4-12 INIM.) 10€

LAUALE ON VÕIMALIK TELLIDA SEKSEREID (JULIA 55623737)
AVATUD ON PUHVET.

ÕHTUJUHT: RIVO REINSALU

LISAINFO: KEHALEJAVAIMULE@GMAIL.COM VÕI 56 193846 RIINA

HGB RÄNNA
ROOTSI

Nigula Püim
JANSAPUIT

PALIVERE PÕHIKOOLI
MUUSIKAKOOLI ÕPILASED
OOTAVAD KÕIKI

JÕULUKONTSERDILE!

REEDEL, 20. DETSEMBRIL
KELL 9.00
PALIVERE PÕHIKOOLI SAALIS.

KUUPÄEV 31.12.2019 KELL 19:00 ASUKOHT ROOSTA PUHKEKESKUS

**ROOSTA
AASTAVAHEKUSE
AJARÄNNAK**

90. aastast tänapäeva

ESINEB
PS TROIKA

ÕHTUJUHT JA DJ ASSO TOMING
RIKKALIK BUFFEE ÕHTUSÖÖK JA MAJUTUS
SÜDAOOL ILUTULESTIK

ROOSTA Puhkekodu
ROOSTA@ROOSTA.EE 5256699
LISAINFO WWW.ROOSTA.EE

Rahulikku
jõuluaega
ja meeleolukat
uut aastat!

HAUKALUUR

AASTALÕPUPIDU

Piirsalu rahvamajas

27.12.2019 KELL 19

Tantsuks mängib
JÜRI HOMENJA

Laua kohv ja tee, muu
meelepärane söök ja
jook võtke ise kaasa

PILETID

- 10 € (eelmüügist kuni 26.12)
- 15 € (koha pealt ostes)

Piletite eelmüük:
Marje Viigipuu Tel: +372 5344 8042
Lea Lai Tel: +372 5691 7271

Tule osale oma saunaga

Noarootsi Saunaralli 15. veebruar 2020

Kutsume kohalikke ettevõtteid
osa võtma paiksete või
liikuvate saunadega!

AVAALDA SOOVI

telefon: 524 7770
e-mail: roosta@roosta.ee

Noarootsi
SAUNARALLI

Since 2016

19. DETSEMBER
KELL 18.00

**PALIVERE PÕHIKOOLI
JÕULUKONTSERT!**

FUJEEES
ÕPILASTÖÖDE
NÄITUS.

JÕULULAAT.

**Aastalõpupidu
Rõudes**

27.12.2019 kell 20:00

Tantsuks mängib
ans. VIISER

PUHVET

Lauake katab end ise

MEEPURK KINGIKOTTI
**LINNAMIE
MESILAST**

MESI
VAHAKÜÜNLAD
SUIR
TARUVAIK

KÜSI LISA 53493732
KOJUTOOMISE VÕIMALUS

KA SELLEL AASTAL
TULEB PALIVERE
LASTELE KÜLLA
JÕULUVANA JA SEDA
24. DETSEMBRI
ÕHTUL KELL 18:00
POE JUURDE KUUSE
KÕRVALE.

PAKIKESED JÕUAVAD
JÕULUVANA
KINGIKOTTI LÄBI
PALIVERE
RAAMATUKOGU, KUHU
NEID OODATAKSE
KUNI 19.
DETSEMBRINI
TÖÖAJAL
KELL 9:00 KUNI 17:00.

TÄPSEM INFO
RAAMATUKOGUST
VÕI TEL. 56 98 34 65